

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 5 Fylke: Sør Trøndelag
 Tilleggsspørsmålnr. Herad: Semsuik
 Emne: Vassboring Bygdelag: Semsuik
 Oppskr. av: Isak Selbok Gard: Selbekken
 (adresse): Selbekken p. Trondheim G.nr. 88 Br.nr. 2 - 3 -
 mest
 A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.
 B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Det har fra gammel tid været
 brukt at en har bæret hjem vatn
 med vassak og to lagget trobotter.
 Navnet på vassaket var der vassstre.
 Det var enkelte som brukte den vassstre-
 typen som hviler på begge skuldre
 med uthulet åpning for halsen midt
 på treet, men de fleste brukte en
 mere rett type som hviler litt på
 skrå over den ene skulder og en kan
 da skifte litt over på annen skulder.
 Somme hadde stoppet innviden på
 midten av vassstreet med en skinnpüte
 med lær- eller ildapåkning for at det
 ikke skulle bli så hardt til skuldrene.
 Det er ikke kjent noen type her hvor
 en rem er festet i begge ender av stange.
 For 70-80 år sea var mest brukt
 lenker av vidjer og trobotter. Senere er
 jernlenker og jernbotter kommet i bruk.
 Navnet var vassstre leintja og vassstre kofte.
 Tidspunktet da ein slutta å bære
 vatn i trobotter var omkring 1890-1900.

Siden den tid kom litt om senere sink-
køtter i handelen og disse blev da
foretrukket fremfor de tungere køtter.

2. Enkelte brukte også å hente vatn i
et lagget kar med to ører som en brukte
til håndtak eller som en stakk en
stang gjennom og som to bar mellom
sig, men dette var ikke den vanlige
måten for vassføring. Karet kaltes
vassstamp eller vasså. Det rømmet
fra 30 til 50-60 liter. En øste
vatnet op med lagget trostøve med
håndtak. Somme gårde hadde ved
brønnen en høy stolpe med en vekt-
stang festet på toppen, og med denne
innretning heiste en da vatnet
op i kopperne. For å forhindere
skaulpning når en bar med vasså
har en brukt trostøve eller bord-
lapper som fløyser på vatnet.
Metoden med å bore i stang på
andre områder er svært lite brukt
her i leygda.

3. Både ski og kjelke har vært brukt
til å sette vasskaut på om vinteren
og enten skipe det foran eller trekke det
etter sig. Skia var da festet på
innersiden av en ramme og dette
kaltes skikjelke.

4. De som bar vatn var mest
kona eller kvinfolka. Børn blev
ofte mykt nok så tidlig - ja i
mange tilfelle - altfor tidlig til vass-
føring.

På litt større gårde hvor en hadde kvinnelige tjenerer var vassboringen ofte en meget hard tøm for disse.

Dette tunge arbeide måtte gjøres hver eneste dag hele året både lørdag, søndag og høitidsdag. Ennå lever gamle kvinner som er påkketrigget, og gigtbrodden som en krok efter slitet med all vassboringen i sine yngre år.

5. Dette er metoder som heldigvis ikke brukes i almindelighed lenger nu, men gamle folk ved godt hvordan det smakte. Hell til for 40-50 år se er det brukt å bore vann leide på småbruk og husmannsplasser og på vanlige gårder.

Av den yngre generation er det nok mange folk som ikke har noen videre erfaring på hvordan den daglige vassboringen smakte.

6. Av andre måter for vasstransport kan nevnes kjøring på slode om vinteren og på vogn om sommeren.

Til vasskopper brukte en da mest danner - sirup eller vinfat - med spins og tap eller krane.

I sterk kulde - eller tørkeperioder blir det ofte stopp i de små vassig i norduten av gårdene og da kan det bli flere kilometer vei til elver innsjøer eller vatnet og da må en nødvendigvis kjøre med best.

Det ville bli helt rimelig å
løse vatn slike lange veier.

I snepokk og sprengkølde når både
kopper og slode og klader frijer fullt
av is da er vasskjøringa det
vørste arbeide som finnes på
en gård.

Førholdet her i leiggda er nu stort
sett at det i almindelighed er inntag
små vannspring i fjøs og kjøkken
på gårdene. Men det er ingen
egentlig vassverk med sikker vass-
føring eller større beholding som
en kan stole på i krisetider.

Nu, siste vinter var det en
desperat kuldperiode vore enn
i manns minne med frosne
vannspring og tomme brønner og
vasskjøring lange veier i dyp snø
med overisete kopper, både sent
og tidlig i mange måneder så det
gik meget tid og der til på helsen
løs på mange steder.

Enda en ulykke til er det at en
nu ikke kan få vannledningsrør
tilkjøps for å reparere de mange ska-
dene. Det spøker da for at også
neste vinter blir en prøvelsens tid
for mange folk her i leiggda m. h. t.
vasstransporten.

En pønser på om slike tynt befolkede og
avsidet leiggder noengang oplever å få det i
et sådant samfunnsgrad som et sikkert vannverk.

Ingr. Jpnäel